

POLICY- NOTAT

Prinsipper for et godt skattesystem

Skatteinntektene finansierer velferdstjenestene våre i dag og investeringer for framtida. Vi nyter for eksempel alle godt av tidligere skattebetaleres investeringer i jernbaner, flyplasser, sykehus, bredbånd, rettstat og forsvar. Dette er ting vi ikke kan kjøpe hver for oss. Skal vi få det til må alle bidra.

Skattesystemet kan også sikre en jevn fordeling. Et svært viktig mål for vårt skattesystem har i mange år vært å hindre utvikling av et samfunn med store forskjeller. Progressive skatter tilsier at de som har mest bidrar mest. Velferdsstaten sikrer at alle har tilgang på god utdanning, helsetilbud og økonomiske sikkerhetsnett.

Fordelingstanken er begrunnet både i rettferdighet og effektivitet. En frisk og utdannet befolkning, et trygt arbeidsliv og god infrastruktur er avgjørende for vekst og produktivitet i økonomien.

Et skattesystem må også være enkelt og effektivt. Skatt påvirker adferd og skattens vridningseffekter kan ha uønskede konsekvenser i økonomien. Målet om inntekter (proveny) og fordeling må derfor alltid veies opp mot andre hensyn for å sikre best mulig samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Så langt har man i Norge greid å gjøre begge deler: Vi er blant de land i verden som har minst inntektsforskjeller. Samtidig har vi hatt en sterk økonomisk vekst. Stadig mer forskning viser at disse to elementene gjensidig forsterker hverandre.

Norge har i dag et samlet skattetrykk på om lag 42 prosent av BNP. Dette er lavere enn Danmark og Sverige, og noe høyere enn gjennomsnittet i OECD. Det er ingen grunn til å senke skattenivået i Norge med tanke på de mange viktige utfordringene vi står overfor, som en stadig eldre befolkning og behov for store omstillinger for å redusere klimautslippene.

Det er heller ikke et krav fra befolkningen. En meningsmåling utført av tankesmien Agenda i oktober 2014 viser at 54 prosent av befolkningen synes skattenivået i Norge er passe. Ti prosent mener vi kan betale mer.

INNHold

1. Mål for skattesystemet: Finansiere fellesgoder og omfordele	4
1.1 Skatt omfordeler - og norsk skatt er ikke spesielt høy.....	4
1.2 Større behov både for inntekter og omfordeling framover	5
2. Behov for reform for å sikre effektivitet og rettferdighet	6
2.1 Hovedprinsipper fra Scheelutvalget.....	7
2.2 En god skattereform – Tankesmien Agendas anbefalinger	7
2.2.1 Eiendomsskatt er en smart skatt	7
2.2.2 Formuesskatt underbygger prinsippet om skatt etter evne	8
2.2.3 Arveavgift reduserer ulikhet og endrer ikke adferd	9
2.2.4 Skatt på inntekt kan reduseres.....	9
3. Konklusjon	10
4. Sluttnoter.....	12

1. Mål for skattesystemet: Finansiere fellesgoder og omfordele

Skatt defineres som «pengeytelser som fysiske eller juridiske personer er forpliktet til å betale til det offentlige uten å ha direkte krav på motytelser», og skal finansiere kollektive goder som forsvar og rettsvesen, og velferdsgoder som helsevesen, utdanning og trygder.¹

Å betale skatt er med andre ord helt nødvendig. Men det er forskjell på gode skatter, og på mindre gode skatter. Økonomen Adam Smith hadde fire kriterier for et godt skattesystem.²

1. Skatt skal betales etter evne
2. Den må være fast bestemt og fri for vilkårlighet
3. Skatten bør innkreves på den tid og måte som er mest bekvem for skattyteren
4. De samfunnsøkonomiske kostnadene ved innkrevingen bør minimeres

Skattesystemet påvirker vår atferd. De fleste skatter får konsekvenser for hvor mye vi velger å jobbe, hvor mye vi velger å spare, hvor mye vi velger å bruke og hvor mye som blir investert i hva. Slike adferdsendringer som følger av skatter kalles vridningseffekter, og kan bidra til samfunnsøkonomisk tap. For eksempel kan høy skatt på inntekt føre til at man velger å jobbe mindre og dermed redusere skattegrunnlaget. Motsatt kan lavere skatt på arbeid føre til at flere velger å jobbe mer, og dermed utvide skattegrunnlaget. Dette er dynamiske effekter av skattepolitikk. Også endringer på utgiftssiden kan påvirke budsjettet utover den direkte kostnaden ved utgiften, som ved f.eks. kontantstøtte som kan redusere arbeidstilbudet og dermed skatteinntektene.³

Skatt gir et effektivitetstap ved at konsumenter og produsenter blir stilt overfor ulike priser. Skattekostnaden er den marginale kostnaden ved å hente inn en ekstra skattekrone, og er i statens veileder for samfunnsøkonomisk analyse satt til 20 øre per krone.⁴

Vridningseffekter må tas hensyn til i utforming av skatter. Generelt må skattesystemet utformes slik at slik at effektivitetstapet blir minst mulig og samfunnsgevinsten størst mulig.

1.1 Skatt omfordeler - og norsk skatt er ikke spesielt høy

Skattesystemet brukes ikke bare for å finansiere vår felles velferd. I flere hundre år har vi i Norge hatt et progressivt skattesystem. I 1881 ble formuesskatten innført, og ble sammen med inntektsskatt det avgjørende virkemidlet for å sikre prinsippet om skatt etter evne, slik også Adam Smith er inne på.⁵ Det betyr ganske enkelt at de med høy inntekt betaler en større andel av sin inntekt i skatt, enn personer med lav inntekt. Et slikt system bidrar til omfordeling i et samfunn.

Den viktigste omfordelingen skjer gjennom den progressive inntektsskatten. I dag betaler personlige skatteyttere 27 prosent skatt på alminnelig inntekt. I tillegg kommer trygdeavgift og eventuell toppskatt. Bunnfradrag og høye marginalsatter bidrar også til omfordeling: Trygdeavgiften er i 2015 på 8,2 prosent av lønnsinntektene, og betales av alle for all inntekt over 39.600 kroner. Minstefradraget for lønnstakere var i 2014 maksimalt 89.050 kroner, det vil si at inntekt under dette ikke beskattes. I tillegg kommer personfradraget som gis alle inntekter, på 50.400 kroner for enslige skatteyttere. Den skattefrie inntektsandelen er dermed større for dem med lav inntekt enn dem med høy inntekt. De med høyest inntekt har høyere skattesats. Toppskatt ilegges inntekter over 550.550 kroner og har en sats på maksimalt 12 prosent tilleggsskatt.⁶

Videre har arveavgiften og formuesskatten sikret omfordeling i skattesystemet. I 2013 ble arveavgiften fjernet. Formuesskatten er kraftig redusert. Totalt er det kuttet i disse skattene for over 7 milliarder kroner siden 2013.

Siden 1970-tallet har skatt i Norge utgjort mellom 40 og 45 prosent av BNP.⁷ Dette er over snittet i OECD, som i 2012 lå på 33,7 prosent. Samme år var nivået i Norge på 42,3 prosent. Det er likevel under skattnivået i for eksempel Danmark og på linje med nivået i Sverige, som i 2012 var på henholdsvis 47,2 og 42,3 prosent.⁸ De

nordiske landene har historisk kombinert et litt høyere skattenivå enn andre, men gjennom mange år hatt både høyere økonomisk vekst og sysselsetting enn gjennomsnittet i OECD.⁹

1.2 Større behov både for inntekter og omfordeling framover

I sitt forslag til statsbudsjett for 2015 foreslår regjeringen totalt 9,1 milliarder i skatteuttak – primært i inntektsskatt for personer og selskaper. Jo større inntekten er, jo større er skatteuttakene. Som en del av skattereformen fram mot 2018 skal det kuttes ytterligere 4,7 milliarder kroner. Inndekningen er gjennom dette statsbudsjettet tatt gjennom økt oljepengebruk. Inndekningen for de totale kuttene i skattereformen, foreslås tatt gjennom å «bredde ut skattegrunnlaget». Det spesifiseres imidlertid ikke hvordan dette skal gjøres.

I løpet av den neste tiårsperioden vil de store barnekullene fra etterkrigstiden nå pensjonsalder, og offentlige budsjetter komme under press ved at skatteinntektene faller og velferdsutgiftene øker. Perspektivmeldingen fra 2013 viser de langsiktige utfordringene med tydelighet: Med dagens velferdsordninger og samme arbeidsinnsats per alder, kjønn og innvandringsbakgrunn som i dag vil vi kunne få et underskudd på statsbudsjettet på 6 prosent av BNP i 2060.¹⁰ Regnestykket avhenger av en hel del forutsetninger som kan problematiseres, men utfordringen er likevel tydelig: Når færre skal jobbe sammenliknet med hvor mange som skal motta omsorg, utfordres offentlige budsjetter. Perspektivmeldingen fra 2013 viser også at vi de neste ti årene har et visst finansielt handlingsrom med fortsatt høye olje- og skatteinntekter og begrenset økning i velferdsutgiftene.

Dette handlingsrommet kan vi utnytte for å påvirke statens inntekter og utgifter i framtida: Skal vi lykkes med å sikre tilstrekkelig arbeidsdeltakelse og produktivitet, er investeringer i teknologi og kunnskap nødvendig allerede i dag. Da fremstår det lite framtidsrettet å sette ned skatter nå, for så å øke dem igjen når vi får underskudd på statsbudsjettet.

Et argument for skattelette har vært at det er nødvendig for å sikre vekst og nye arbeidsplasser som kan gi nettopp framtidige skatteinntekter. Lavere skatt kan bidra både til økte investeringer og til at noen velger å jobbe mer. Det siste forutsetter imidlertid redusert skatt på inntekt i grupper med lav yrkesdeltakelse, ikke på formue og høye inntekter. Perspektivmeldingen viser også tydelig at den viktigste gevinsten ligger i å effektivisere offentlige velferdstjenester. Økt produktivitet i økonomien for øvrig øker riktignok skatteinntektene, men legger også press på lønninger som i sin tur øker kostnader i offentlig sektor. Redusert skatt må også veies mot andre tiltak som kan fremme vekst gjennom investeringer, og næringsvirksomhet, som gode velferdstilbud, offentlige tjenester og infrastruktur.

Det er dermed to årsaker til at det i dag ikke er rett tidspunkt for store skattelettelser, spesielt ikke dem som kommer de rikeste i samfunnet til gode.

For det første må vi gjøre investeringer nå som kan sikre høyere arbeidstilbud og økt produktivitet i offentlig sektor. Det vil kreve investeringer i kunnskap og teknologi – offentlige investeringer som kan underbygge vekst og arbeidsplasser i næringslivet også.

For det andre må vi snu en negativ fordelingstrend. Erfaringer både fra andre land og også vårt eget viser at den økonomiske ulikheten øker.¹¹ I nesten alle OECD-land har man de tre siste tiårene sett en utvikling der den rikeste prosenten drar fra resten økonomisk.¹² Også i Norge har inntektsulikheten i Norge økt - med nesten 20 prosent de siste 30 årene.

Til tross for en omfordelende skattepolitikk gjennom mange år har ulikheten altså økt. Formue er i dag svært skjevfordelt¹³, og betydningen av arv øker.¹⁴ På tross av dette har regjeringen Solberg gjennomført flere skatteuttak som i hovedsak har kommet de rikeste til gode.

Den sittende regjeringens skatteuttak har ingen støtte i det økonomiske fagmiljøet. Landets fremste økonomer har vanskelig for å peke ut andre skatter som kan ivareta omfordelingshensyn bedre enn disse to og mener de vil bli enda viktigere i framtiden.¹⁵ OECD mener konsekvensene av at makt og privilegier gjennom akkumulering av kapital blir videreført til yngre generasjoner er alvorlige, og anbefaler å øke anbefaler sine medlemsland å øke

skattene på privat eiendom.¹⁶ I Norge skattlegges allerede personlig eiendom langt lavere enn gjennomsnittet i OECD: 2,9 prosent mot 5,4 prosent.¹⁷

2. Behov for reform for å sikre effektivitet og rettferdighet

Med jevne mellomrom er det behov for å rydde opp i skattesystemet, for å sikre at prinsippene om effektivitet og rettferdighet ivaretas når samfunnet og økonomien forandrer seg. Vi har hatt to større skattereformer de siste 23 årene.

Den første og største ble gjennomført i 1992. Likebehandling, symmetri, kontinuitet, lave skattesatser og brede skattegrunnlag stod sentralt. Hovedmålet var å bedre ressursutnyttelsen gjennom å rydde opp i et system med høye skattesatser og store muligheter for fradrag. Det ble innført et klart skille mellom arbeidsinntekter og kapitalinntekter. Begge deler fikk en skattesats på 28 prosent. For arbeidstakerne var imidlertid den maksimale marginalskatten langt høyere. Resultatet ble en langt mer fordelaktig behandling av kapitalinntekter. For å hindre inntektsskifting ble den såkalte «delingsmodellen» innført.¹⁸

Deretter hadde vi en ny reform i 2005/2006, som bygget på hovedlinjene fra 1992. Årsaken var blant annet at forskjellen i skattesats mellom arbeid og kapital hadde økt vesentlig siden 1992, og fordi det var blitt enklere å få arbeidsinntekt skattlagt som kapitalinntekt – delingsmodellen fungerte ikke lenger. Det ble lagt vekt på at et allment akseptert skattesystem forutsetter at «(..)arbeidsinntekter likebehandles enten de er opptjent av en lønnsaker, en aktiv eier i et aksjeselskap, eller en personlig næringsdrivende».¹⁹ En annen årsak som tvang frem endringer var at EØS-land etter det daværende systemet ble diskriminert ved at utbytte og gevinst fra utenlandske selskap ble skattlagt hardere enn tilsvarende aksjer i norske selskap. Dessuten ble det pekt på at Norge sto overfor store utfordringer i den økonomiske politikken grunnet økende pensjonskostnader og velferdsutgifter knyttet til flere eldre. Finansieringen av disse betinger et skattesystem som bygger opp under vekstmulighetene i økonomien. Til slutt var det fremdeles et behov for å forenkle og fjerne fradragsordninger og særregler – et komplisert skattesystem favoriserer som oftest dem med nok ressurser til å forstå og tilpasse seg regelverket.²⁰

Økonomisk teori viser at den samfunnsøkonomiske avkastningen er størst dersom skatteinngangen spres over flere skattegrunnlag, og der skattesatsene holdes lave. Dette er fordi effektivitetstapet i økonomien øker mer enn proporsjonalt med den formelle skattesatsen, og fordi insentivene til omgåelse og unndragelse av skatt blir store når skattesatsen øker. Som tidligere nevnt hadde vi i Norge fram til 1980-tallet skatt på kapital på nesten 80 prosent. Da kapitalskatten ble satt ned i skattereformen i 1992 bidro det til at langt flere kapitalinntekter ble synliggjort og beskattet. Imidlertid gjorde det også store skattelette på kapitalinntekter at en større del av disse ble tatt ut som utbytte etterpå.

I dag står vi foran en ny skattereform. På bakgrunn av store endringer i selskapsbeskatningen internasjonalt, ble et regjeringsnedsatt utvalg ledet av daværende SSB-sjef Hans Henrik-Scheel bedt om å lage et forslag for nye nødvendige endringer av det norske skattesystemet. Fordi skattesystemet er tett integrert, med blant annet like satser på alminnelig inntekt og selskapsbeskatning, skulle utvalget vurdere endringer i selskapskatten i sammenheng med det øvrige skattesystemet.²¹

2.1 Hovedprinsipper fra Scheelutvalget

Høsten 2014 leverte utvalget sitt forslag til ny skattereform. Sentralt står et skifte i skattetrykk fra inntekt og over til eiendom og forbruk, i tråd med internasjonale anbefalinger for et mer effektivt skattesystem.¹ Videre peker de på at «Det samlede forslaget vil stimulere til økte investeringer, økt arbeidstilbud, samt mer og riktigere fordelt sparing. Dette vil bidra til økt avkastning på arbeidskraft og kapital».¹ Årsaken til dette er blant annet at skatt på inntekt har klare vridningseffekter. Dersom skatten man må betale på den siste krona man tjener, altså marginals-katten, er så høy at mange velger å arbeide mindre, blir det problematisk. Skiftende regjeringer har vært opptatt av prinsippet om at det skal «lønne seg å arbeide». Et skifte i skattevektingen fra inntekt til eiendom og forbruk er dermed også i tråd med dette prinsippet.

Scheel-utvalget viser videre til at en slik «forskyvning av skattebyrden mot skatter som har relativt lave samfunnsøkonomiske kostnader, samtidig som skattegrunnlagene utvides og satsene settes ned», vil virke klart positivt på økonomiens vekstevne. Utvalget foreslår dessuten en videre opprydning av fremdeles omfattende fradragsordninger, som for eksempel Boligsparing for ungdom (BSU), fradrag for gaver til frivillige organisasjoner og fagforeningskontingent, og skatteklasse 2.

22

2.2 En god skattereform – Tankesmien Agendas anbefalinger

Skattesystemet er en av de viktigste mekanismene vi har for å hindre utviklingen av et samfunn med store forskjeller. Det er imidlertid flere svakheter ved dagens system. Tankesmien Agenda har i notatet «Et rettferdig skattesystem» drøftet hvilke muligheter vi har for å gjøre skattesystemet mer omfordelende, samtidig som vi sikrer at det er effektivt og enkelt.

Vi mener hovedgrepet i en ny skattereform bør være å gradvis innføre økt **eiendomsbeskatning**. Videre bør skatt på **arv** gjeninnføres og skatt på **formue** reformeres. Forutsetningen for vårt forslag er å skatte smartere, ikke mer. Derfor mener vi inntektene fra skattene over bør brukes til å **reducere skatt på inntekt**.

2.2.1 Eiendomsskatt er en smart skatt

Å eie bolig i Norge i dag er en svært fordelaktig investering. Staten subsidierer i 2014 norske boligeiere med over 50 milliarder kroner, spesielt gjennom store rentefradrag på boliggjeld. Samtidig er skatten ved fordelingen av å bo i egen bolig avviklet, og man skatter heller ikke av gevinst på salg av selve boligen.

Å innføre økt skatt på fysisk eiendom er en naturlig videreføring av et effektivt og rettferdig skattesystem. Favoriseringen av boligeiendom gjør at de med få ressurser vanskelig kommer seg inn på boligmarkedet. En skatt på boligeiendom vil slik vi ser det, få flere positive effekter. Den kan omfordele direkte (dersom den gjøres progressiv) og indirekte (gi handlingsrom for å senke inntektsbeskatning for de laveste inntektene). Den kan også bidra til å kjøle ned et overopphetet boligmarked. Dersom verdien av bolig som investeringsobjekt synker, vil prisene også sannsynligvis gjøre det. Det gir igjen gunstige fordelingseffekter ved at boliger blir lettere tilgjengelig for unge som skal inn på boligmarkedet, og balanserer de i dag høye overføringene fra staten til boligeiere slik at urettferdigheten blir mindre for dem som står utenfor boligmarkedet.

Det er i tillegg til fordelingsperspektivet to hovedargumenter som taler for å øke skatt på eiendom. For det første at økt økonomisk integrasjon øker behovet for lite mobile skattegrunnlag. Eiendom er et velegnet skatteobjekt fordi det er vanskelig å unndra eller planlegge seg bort fra å betale den. Boligen kan ikke flyttes til Cayman Island. Formuesbeskatningen kan i motsetning unnsliques (dog ikke lovlig) ved å flytte formuen til utlandet, for eksempel. Det er ikke mulig å på samme måte flytte boligen ut av landet. Dette er også i tråd med konklusjonene fra eiendomsskatteutvalget.

Det andre hovedargumentet er å gjøre skattesystemet mest mulig nøytralt, for å best sikre effektiviteten. Det gir rom for å øke skatten på fast eiendom sammenlignet med finanskapital. Dagens forskjellsbehandling i

skattesystemet gjør det mer attraktivt å investere i boliger, fordi de i dag blir verdsatt svært lavt. Økonomisk teori viser dessuten at den samfunnsøkonomiske avkastningen er størst dersom skatteinngangen spres over flere skattegrunnlag, der skattesatsene holdes lavere. Dessuten er skatt på bolig en lite vridende skatt. De fleste fagøkonomer i Norge er enige om at eiendom bør beskattes mer. På hvilken måte man bør gjøre det framstår som et mer åpent spørsmål.

Å gjeninnføre inntektsbeskatning på bolig og heve av verdsettingen av bolig for formuesbeskatning sikrer symmetri og likebehandling i skattesystemet. Det gjør også skatt på gevinst ved boligsalg. En egen eiendomsskatt kan i praksis få samme utslag som inntektsbeskatning av bolig, og er kanskje intuitivt lettere å forstå virkningen av. Det er viktig fordi det er nødvendig at husholdningene planlegger for slik økt boligbeskatning. Med riktig innretning kan alle disse fire modellene bidra til omfordeling. Til syvende og sist vil de ulike modellene føre til det samme. Dagens lave rente gir et svært godt utgangspunkt for å gradvis øke skatten på eiendom, for eksempel over en tiårs periode.

2.2.2 Formuesskatt underbygger prinsippet om skatt etter evne

Skatten på formue ble innført på slutten av 1800-tallet, som en erstatning for eiendomsskatt. Sammen med inntektsskatt, ble den et avgjørende virkemiddel for å sikre prinsippet om skatt etter evne.²³ I dag eier de rikeste ti prosentene omtrent halvparten av samlet formue i Norge. Den rikeste prosenten eier en femtedel av all formue.²⁴

Høyre og Frp har programfestet å fjerne formuesskatten. Grunnet manglende støtte for dette fra Venstre og KrF har de ikke gjort dette. Den er imidlertid blitt kraftig redusert: Til sammen har den blå regjeringen kuttet 4,3 milliarder i formuesskatt. I budsjettet for 2016 foreslår nye kutt på 1,1 milliarder.²⁵ Argumentene som går igjen er at beskatning av formue er at den er skadelig for investeringer i næringslivet, for eksempel ved at den tapper bedriftene for egenkapital og gjennom at den effektive skatten blir svært høy på marginen, og at det er en særnorsk skatt som rammer norske eiere i konkurranse med utlandet.

Lite tyder imidlertid på at næringslivet er skadelidende. Flere studier viser at formuesskatten ikke har vesentlig negativ effekt på investeringene i bedriftene og at den heller ikke fører til at mange må tappe bedriften for å betjene formuesskatten.²⁶ Selv Siv Jensens egne kolleger i Finansdepartementet gjør en annen vurdering enn Jensen selv. De slår fast at det ikke er mulig å budsjettere med dynamiske effekter av reduksjonen i formuesskatten i 2015, og peker på at reduksjon i formuesbeskatningen først og fremst vil føre til mer sparing – ikke fremme investeringer.²⁷ Gjennom valgkampen i 2013 trakk Høyre flere ganger frem konkrete eksempler som i etterkant viste seg ikke å stemme. En gjennomgang E24 og VG foretok i fjor av regnskapene og ligningene til bedriftseierne Høyre har brukt i sin argumentasjon mot formuesskatt, viste at bedriftene hadde gått med overskudd i enten to eller tre år av de tre siste årene, og at de enten hadde økt eller hatt samme antall ansatte siden 2009. Eierne oppgir heller ikke at de har måttet ta opp lån for å betale formuesskatten.²⁸ Regjeringens argumenter om å fjerne formuesskatten har også liten støtte i det økonomiske miljøet i Norge. Flere ledende økonomene mener det eneste man i dag kan si med sikkerhet at vi ved å fjerne formuesbeskatningen mister et viktig fordelingspolitisk verktøy.²⁹

En ny undersøkelse fra Verdensbanken viser at Norge er verdens sjetteste land for å drive næringsvirksomhet, og Europas tredje beste når det gjelder skattevilkår for næringslivet.³⁰

Å fjerne ordningen vil innebære et enormt skatteuttak til noen få. De rikeste har sjelden inntektsskatt. Fjernes formuesskatten vil mange bidra lite, eller ikke i det hele tatt. Hele 80 prosent av den personlige skattebelastningen for landets 28 milliardærer er gjennom formuesskatten.³¹ Tar man kuttene i formuesskatten så langt, har nesten tre fjerdedeler gått til fem prosent av alle som har formue – altså de som har mest.³²

Det er også et argument for formuesskatten at den kan avlaste bruken av andre skatte- og avgiftsformer. Effektivitetstapet av skatt øker mer enn proporsjonalt med skattesatsen. Et skattesystem basert på flere ulike skattegrunnlag gir derfor et mindre samfunnsøkonomisk effektivitetstap enn et skattesystem basert på få grunnlag. Fordi skattebyrden spres på flere grunnlag kan formuesskatten derfor bidra til å redusere kostandene

av beskatning. Formuesskatten tjener også kontrollformål. Det er lettere å manipulere kapitalinntekt enn formue, og uten formuesskatt blir det enda enklere å manipulere inntekten fordi skattemyndighetene ikke vil ha innsikt i hvor stor formue skatteyterne får avkastning fra. Formuesskatten begrunnes derfor også ut fra effektivitetshensyn.³³

Erfaringer både fra andre land og vårt eget viser at betydningen av formue og arv stiger. Vi mener derfor formuesbeskatningen bør bestå. Man bør imidlertid jobbe for at innretningen blir best mulig, og her bør man være villig til å se på flere elementer. For å sikre bedre fordelingseffekt bør man vektlegge en utforming med bunnfradrag som sikrer at de med de største formuene bidrar mest. Man bør også rydde opp i dagens skjevheter med ulik verdsetting av ulike formuesobjekter, som er en viktig innvending mot dagens formuesskatt. Primærbolig bør verdsettes fullt ut, og ordinære boliger kan deretter skjermes gjennom økt bunnfradrag.

2.2.3 Arveavgift reduserer ulikhet og endrer ikke adferd

Arv er en stor kilde til ulikhet, og blir viktigere – også i Norge. 77 av landets 100 rikeste har arvet formuen sin.³⁴ En studie fra Marianne Nordli Hansen ved UiO viser at mens 26 prosent av de én prosent rikeste i 1993 hadde foreldre som også hadde vært blant de mest formuende i landet, så var denne andelen i 2010 økt til 42 prosent.

Tankesmien Agenda mener det er grunnleggende urettferdig å arve seg til en bedre posisjon i livet. Det bør også høyresiden være opptatt av. Det er mot prinsippet om reelt like muligheter. At man ikke skal betale skatt om man arver ti millioner fra familien, mens man skal betale skatt når man jobber hardt er dessuten stikk i strid med prinsippet om at «det skal lønne seg å arbeide».

Mange andre land har arveavgift. I Storbritannia er den for eksempel på 40 prosent.³⁵

Begrunnelsen for arveavgiften har i likhet med formuesskatten vært å spre skatting på flere grunnlag. Den har også blitt begrunnet utfra fordelingshensyn, gjennom å bidra til å forhindre at forskjeller forsterkes mellom generasjonene, og at formuer samler seg på få hender. I tillegg har skatten reflektert synet på at man bør skatte etter evne, siden arv av betydelige verdier gir økt skatteevne. Arveavgiften har også blitt sett som et substitutt for inntektsskatt på gaver og arv.

To innvendinger går ofte igjen. Det ene er likviditetsutfordringene noen kan oppleve når de arver eksempelvis dyre boliger. Her finnes det tekniske muligheter til tilpasning, for eksempel kan man tenke seg at innfrielse av arveavgiften skal knyttes til omsetting av objektet. Det kan imidlertid åpne for omgåelse. Derfor pekte Arveavgiftsutvalget på at en bedre løsning er at den som mottar arven og ikke har likvide midler belåner arveobjektet for å innfri avgiften ved arveovertakelsen.³⁶ Den andre innvendingen dreier seg om dobbeltbeskatning. Dette er imidlertid ikke noe annet enn det som skjer ved flere andre skatter, som for eksempel merverdiavgift. Skulle vi tatt inn all nødvendig skatt bare gjennom inntekt måtte inntektsskatten vært veldig høy.

For å motvirke økende ulikhet mener vi derfor arveavgiften bør gjeninnføres. Arveavgiften slik den var utformet før den ble fjernet fungerte imidlertid ikke. For det første var den lett å omgå, slik at de rikeste ofte slapp unna. Dessuten var det utfordringer knyttet til verdsetting av ulike skatteobjekter. Ikke-børsnoterte aksjer gav for eksempel betydelig skatterabatt. Resultatet ble at de med lave inntekter betalte mer arveavgift enn de med høye inntekter (målt i forhold til inntekten). Løsningen på et problem er ikke å fjerne det, men å fikse det. Vi trenger en ny, reformert og reelt progressiv arveavgift som sikrer prinsippet om at de som har, og de som får, mest, også skal bidra mest. Det kan vi sikre gjennom å bedre verdsettingen av skatteobjekter og gjennom progressive innretninger som bunnfradrag.

2.2.4 Skatt på inntekt kan reduseres

Vårt forslag har ikke som mål å øke skattetrykket, men å vri det i en smartere retning. Som vi har vært inne på er et viktig prinsipp for ulike skatter at de i minst mulig grad skader veksten. Effektiviseringer av skattesystemet bør derfor ha som mål å øke vekst. Da er det for det første viktig å vurdere hvorvidt en skatt påvirker atferden vår, og om den gir oss mindre av det vi egentlig ønsker oss mer av. Skatt på inntekt (lønn og selskap) kan påvirke både arbeidstilbud og verdiskapningen i bedriftene.

Den norske selskapsskatten ligger i dag på 27 %, noe over gjennomsnittlig selskapsskatt i EU og OECD. Den er lavere enn i store økonomier som Frankrike, Tyskland og USA. I mange land diskuteres det imidlertid reduksjoner i denne skatten.

Årsaken er at selskapsskatten antas å være blant skattene som gir størst effektivitetstap. OECD mener at selskapsskatten er den mest veksthemmende av alle skatter.³⁷ Selskapsskatt er en kildebasert skatt, i motsetning til personskatt, forbruksavgifter og eiendomsskatt, som er residensbaserte skattegrunnlag. Når kapitalmobiliteten er høy kan kildebaserte skattegrunnlag innebære et svært høy marginalt effektivitetstap: For å gi en internasjonal investor den avkastningen han/hun etterspør kreves det i land med høy selskapsskatt at avkastningen før skatt må øke med et tilsvarende beløp. Det gjør det mer lønnsomt å flytte investeringene og utbyttet til et annet land. Kapital er langt mer mobil globalt enn arbeidskraft. Dette påvirker derfor norsk konkurransekraft.³⁸ Redusert sats på selskapsskatten vil ifølge Scheel-utvalget både dempe uheldige vridninger ved selskapsskatten og lønnsomheten av å flytte overskudd ut av Norge.³⁹ Vi ønsker ikke at Norge skal lede an i en internasjonal skattekonkurranse mot null. Å tilpasse seg andre land av konkurransehensyn gjennom effektivitetstilpasninger i eget skattesystem, der en utvidelse av skattegrunnlaget er det viktigste tiltaket, er imidlertid en god idé.

I Norge har vi et såkalt dualt skattesystem. Det innebærer at lønnsinntekt skattlegges med samme sats som selskapsskatt. Dette prinsippet er naturlig å videreføre. Å redusere skatt på lønnsinntekt kan øke arbeidstilbudet, spesielt hos dem med lavere inntekter.⁴⁰

Derfor mener vi provenygevinsten ved omleggingene i skattesystemet slik vi skisserer dem bør brukes til å senke skattene på inntekt, spesielt hos de lavest lønnede. Ved å heve eiendomsskatten til OECD-nivå kan vi få opptil 36,9 milliarder i nye skatteinntekter. Dette er langt mer enn de regjeringens foreslåtte skatteutt og viser at vi kan gjøre store endringer på innretningen uten å svekke finansieringen av velferdsstaten. Det gir i mulighet til å senke inntektsskatten med tre prosentpoeng og heve minstefradraget med 10.000 kroner.⁴¹

3. Konklusjon

Alle skatter har ulemper. Skatt på eiendom har imidlertid få skadevirkninger sammenlignet med andre skatter. Skatt på eiendom er både bærekraftig og effektivt. Skatt på personlig eiendom fører i motsetning ikke til at vi får mindre personlig eiendom. Vi får ikke færre boliger ved at disse skattlegges – man kan for eksempel ikke flytte boligen sin til Cayman Islands. Vi får ikke mindre arv ved å gjeninnføre en arveavgift. Ingen forskning viser heller at skatt på formue gjør skade på verdiskapningen i Norge. Skatt på eiendom kan til en viss grad påvirke atferd, men dette er ofte ønskelig. For eksempel ønsker vi at boligmarkedet blir kjøligere som en effekt av at bolig i større grad likebehandles med andre formuesobjekter.

Det er bred faglig støtte for en vridning av skattesystemet slik vi skisserer det. Totalt skatter Norge eiendom (arv, formue og fast eiendom) svært lite. Skatt på arv, formue og eiendom 2,9 prosent mot 5,4 i OECD (prosentandel av totalt skattetrykk). I et oppslag i VG i 2014 uttalte 18 av Norges 20 ledende økonomer seg kritiske mot fjerningen av arveavgiften. 17 av 20 var også kritiske til reduksjonen i formuesskatten. Det ble pekt på at få andre skatter fordeler ressurser like effektivt og at det er vanskelig å komme på skatteutt som er mindre vekstfremmende og mer ulikhetsskapende enn disse to. Det er også bred enighet her hjemme om å øke skatt på eiendom. I en artikkel i Dagens Næringsliv i 2012 var 11 av 12 ledende økonomer i landet enige om økt boligskatt.

I en artikkel i Klassekampen 5.oktober 2015 peker norske eksperter på økonomisk ulikhet at løsningen på økt ulikhet ligger i å vri skattesystemet mot eiendom, formue og arv.⁴² «Det mest opplagte hvis man vil redusere forskjellene er å dreie skatte mer i retning formue, eiendom og arv. Det vil si motsatt av hva den sittende regjeringen gjør», sier Knut Røed ved Frisch-senteret.⁴³ «Eiendomsskatt og arveavgift er viktige fordelingspolitiske tiltak. Det interessante er jo at arveavgiften spiller en helt sentral rolle i de store økonomiene i vesten, mens norske politikere har fjernet den, sier SSB-forsker Rolf Aaberge.⁴⁴

Også OECD er bekymret for at makt og privilegier blir videreført til yngre generasjoner. Derfor mener de skatt på eiendom og arv økes, og gjeninnføres der de er fjernet.⁴⁵ OECD har stilt spørsmål ved den norske formuesskatten, men da spesielt for måten ulike formuesobjekter verdsettes ulikt, noe som favoriserer sparing i bolig. Det er ikke et godt argument for å fjerne formuesskatten, men derimot et argument for å øke ligningsverdien på bolig. Da ville man løst problemet. OECD har videre bedt Norge om å undersøke hvorvidt formuesskatten bidrar til skatteunndragelse eller fører til signifikant reduksjon i økonomisk vekst. Dersom det er tilfellet, bes norske myndigheter senke eller avvikle formuesskatten og heller øke skattene på gaver og arv. Det finnes imidlertid så langt ingen undersøkelser som påviser eller indikerer sammenhengen OECD stiller spørsmål ved.

Økonomisk vekst er et resultat av mange ulike årsaker. Dersom skatteletter var den eneste oppskriften på høyere vekst, blir de nordiske landenes økonomiske suksess vanskelig å forklare. Det er mer sannsynlig at økonomisk vekst både fordrer gode velferdstjenester (som infrastruktur og utdanning), og et velorganisert samfunn som gjør det attraktivt å etablere virksomhet i et land. Dessuten tillegges lav ulikhet økende betydning for vekst. Her har det vært et vannskille i økonomifaget de siste årene – fra ideen om at mest mulig skattelette ville gi høy vekst, til at omfordeling spiller en svært viktig rolle. Ikke av moralske årsaker, men av hensynet til økonomisk framgang. For eksempel har OECD pekt på at Norge, et land som allerede har små forskjeller, ville hatt ni prosentpoeng høyere vekst dersom forskjellene var mindre.⁴⁶

Det betyr ikke at det ikke er utfordringer ved å forene økonomisk vekst og små inntektsforskjeller. Økonomiprofessor Agnar Sandmo ved Norges Handelshøyskole peker på at det er vanskelig å finne politiske tiltak uten at de samtidig kan påvirke effektiviteten i økonomien, men at det er mulig: «Du kan avskaffe formuesskatten, men du kan også reformere den»⁴⁷, peker han på. Som vi har vært inne på har alle skatter ulemper. Arveavgiften rammet skjevt. Selv om forskningen så langt ikke kan bevise det, kan det godt være formuesskatten også skaper negative ringvirkninger. På samme måte kan skatt på eiendom også medføre noen utilsiktede konsekvenser. Vi mener imidlertid det er en svært merkelig og defensiv holdning å fjerne en utfordring snarere enn å løse den.

Små forskjeller kommer ikke av seg selv, men krever politisk vilje. Da er det viktig å beholde de omfordelende grepene som har virket til nå. Selv om vi ikke ønsker et redusert skattenivå, er vi opptatte av å sikre et mest mulig effektivt skattesystem. Det er samtidig viktig å finne nye måter å sikre prinsippet om progressivitet og omfordeling i skattesystemet, samtidig som det ikke går ut over vekst og effektivitet i systemet. Å spre skatt over flere grunnlag har dokumenterte effektivitetsgevinster, i motsetning til store skatteletter. Dette er derfor veien vi bør gå.

Notatet er skrevet av fagrådgiver Hannah Gitmark oktober 2015. Forfatteren står ansvarlig for alle eventuelle feil og mangler i dokumentet. Ta gjerne kontakt dersom du finner slike.

Dette notatet bygger delvis på notatet «Et rettferdig skattesystem», publisert hos Tankesmien Agenda høsten 2014. Der finner man mer utdypende analyse og argumentasjon for de enkelte skattekategoriene. I arbeidet med det «Et rettferdig skattesystem» fikk vi mange gode faglige råd og innspill, som også har vært til god hjelp i utformingen av dette notatet.

4. Sluttnoter

- ¹ Fallan, Lars, (2002), *Innføring i skatterett*. Oslo: Gyldendal forlag.
- ² Smith, Adam, (1776), *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London: W. Strahan and T. Cadell
- ³ Cappelen, Ådne m.fl. (2010), «Effekter av dynamisk skattepolitikk», *Samfunnsøkonomen* Nr 4. <https://www.ssb.no/a/filearchive/Cappelen.pdf> [Lesedato: 22.10.15]
- ⁴ Rundskriv R (2014), «Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser mv», Statsministerens kontor: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/okstyring/rundskriv/faste/r_109_2014.pdf [Lesedato: 22.10.15]
- ⁵ Innst. 215 S (2011–2012), «Innstilling til Stortinget fra Finanskomiteen»: <https://www.stortinget.no/Global/pdf/Innstillinger/Stortinget/2011-2012/inns-201112-215.pdf> [Lesedato: 22.10.15]
- ⁶ Alle tall: www.skatteetaten.no [Lesedato: 22.10.15]
- ⁷ Se f.eks. OECDs statistikkbank: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV> [Lesedato: 22.10.15]
- ⁸ Idem
- ⁹ Se OECDs statistikkbank: <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm> og <https://data.oecd.org/emp/employment-rate.htm> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹⁰ Meld.St.12, «Perspektivmeldingen 2013», Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-12-20122013/id714050/> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹¹ Se f.eks: SSB (2014), «Utvikling i inntektsulikhet», 11. juni, <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/barekraft/utvikling-i-inntektsulikhet> [Lesedato: 22.10.15] og OECD (2011), «Divided we stand: Why inequality keeps rising»: <http://www.oecd.org/social/soc/dividedwestandwhyinequalitykeepsrising.htm> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹² OECD (2014), «Focus on Top Incomes and Taxation in OECD Countries: Was the crisis a game changer?»: <http://www.oecd.org/els/soc/OECD2014-FocusOnTopIncomes.pdf> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹³ SSB (2014), «Hushalda sine inntekter og formue, 17. januar», <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/iformue/aar/2014-01-17> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹⁴ Nordli Hansen, Marianne (2014), «Self-made wealth or family wealth? Changes in intergenerational wealth mobility», *Social Forces*. Vol 93, No 2, s. 457-481.
- ¹⁵ Verdens Gang (2014), «Derfor slakter de Erna og Siv», 24. oktober, <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/solberg-regjeringen/derfor-slakter-de-erna-og-siv/a/23321988/> [Lesedato: 22.10.15]; Klassekampen (2015), «Slik kan vi fjerne ulikheten», 5. oktober, <http://www.klassekampen.no/article/20151005/ARTICLE/151009983> [Lesedato: 22.10.15];
- ¹⁶ OECD (2014), «Focus on Top Incomes and Taxation in OECD Countries: Was the crisis a game changer?»: <http://www.oecd.org/els/soc/OECD2014-FocusOnTopIncomes.pdf> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹⁷ Se OECDs statistikkbank: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV>
- ¹⁸ NOU 2003: 9 «Skatteutvalget»: <https://www.regjeringen.no/contentassets/2c44b86b65544e05942ff7ad73fab937/no/pdfs/nou200320030009000dddpdfs.pdf> [Lesedato: 22.10.15]
- ¹⁹ St.prp.nr.1 (2004–2005) «For budsjettterminen 2005 –Skatte-, avgifts- og tollvedtak», Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-1-2004-2005--3/id138737> [Lesedato: 22.10.15]
- ²⁰ Meld.St.29 «Om skattereform», Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/contentassets/188b585f8f9d4c4ebbfca3bf06780ff6/no/pdfs/stm200320040029000dddpdfs.pdf> [Lesedato: 22.10.15]; St.prp.nr.1 (2004–2005), «For budsjettterminen 2005 –Skatte-, avgifts- og tollvedtak», Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-1-2004-2005--3/id138737> [Lesedato: 22.10.15];
- ²¹ Finansdepartementet (2013), «Nytt offentlig skatteutvalg», 15.mars: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nytt-offentlig-skatteutvalg/id717804/> [Lesedato: 22.10.15];
- ²² NOU 2014: 13, «Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi»:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/bbd29ff81485402681c6e6ea46655fae/no/pdfs/nou201420140013000dddpdfs.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

²³ Innst. 215 S (2011–2012) «Innstilling til Stortinget fra Finanskomiteen»:

<https://www.stortinget.no/nn/Saker-ogpublikasjoner/Publikasjoner/Innstillingar/Stortinget/2011-2012/inns-201112-215/> [Lesedato: 22.10.15]

²⁴ Epland, Jon og Kirkeberg, Mads Ivar (2012), «Wealth distribution in Norway», SSB rapport nr.32/2012, Oslo: SSB:

http://www.ssb.no/a/english/publikasjoner/pdf/rapp_201235_en/rapp_201235_en.pdf [Lesedato: 22.10.15]

²⁵ Prop. 1 LS (2015-2016), «Skatter, avgifter og toll 2016»:

http://www.statsbudsjettet.no/upload/Statsbudsjett_2016/dokumenter/pdf/skatt.pdf [Lesedato: 22.10.15]

²⁶ Se f.eks. Sakkestad, Mari og Skarsgaard, Kristina Kjetland (2013), «Den norske formuesskatten: En analyse av skattens virkninger på små og mellomstore bedrifter», Bergen: NHH

<http://www.nrk.no/contentfile/file/1.11177281!formueksatt.pdf> [Lesedato: 22.10.15];

Finnevolden, Marte N. og Guldbrandsen, Tiril Amalie H (2015), «En analyse av formuesskattens innvirkning på vekstselskaper», Bergen: NHH

<http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/300524/Master%20thesis.pdf?sequence=1> [Lesedato: 22.10.15];

²⁷ Meld. St.1 (2015), «Nasjonalbudsjettet 2015»:

http://www.statsbudsjettet.no/upload/Statsbudsjett_2015/dokumenter/pdf/stmeld.pdf [Lesedato: 22.10.15];

²⁸ E24 (2013), «Høyres formuesskatteofre tok ut 1,6 millioner skattefritt», 1. februar:

<http://e24.no/makro-og-politikk/hoeyres-formuesskatteofre-tok-ut-1-6-millionerskattefritt/20329591> [Lesedato: 22.10.15]

²⁹ Verdens Gang (2014), «Derfor slakter de Erna og Siv», 24. oktober,

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/solberg-regjeringen/derfor-slakter-de-erna-og-siv/a/23321988/> [Lesedato: 22.10.15]

³⁰ World Bank (2015), «Doing Business: Going Beyond Efficiency»:

<http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

³¹ E24 (2014), «Uten formuesskatt ville 28 milliardærer betalt 80 prosent mindre i skatt», 17. oktober:

<http://e24.no/privat/skatten-2013/uten-formuesskatt-ville-28-milliardaerer-betalt-80-prosent-mindre-i-skatt/23317468> [Lesedato: 22.10.15]

³² Verdens Gang (2014), «Ap-Jonas tegner om skatt», 1. november

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/arbeiderpartiet/ap-jonas-tegner-om-skattderfor-bryter-erna-og-siv-med-folkesjelen/a/23326982/> [Lesedato: 22.10.15]

³³ NOU 2009: 10, «Fordelingsutvalget»:

<http://www.regjeringen.no/pages/2185274/PDFS/NOU200920090010000DDDPDFS.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

³⁴ Dagens Næringsliv (2015), «Tre av fire av de rikeste født sånn», 19. oktober:

<https://www.dn.no/nyheter/finans/2015/10/18/2042/Skatt/tre-av-fire-av-de-rikeste-fdt-snn> [Lesedato: 22.10.15]

³⁵ Britiske skattemyndigheter: <https://www.gov.uk/inheritance-tax> [Lesedato: 22.10.15]

³⁶ NOU 2000: 8, «Arveavgiftsutvalget»

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-8/id116801/> [Lesedato: 22.10.15]

³⁷ OECD (2010), «Tax policy reform and economic Growth»:

<http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/tax-policy-reform-and-economic-growth-9789264091085-en.htm>

(Sammendrag: <http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/46605695.pdf>) [Lesedato: 22.10.15]

³⁸ Se f.eks. Foldvord, B. og Riis-Jacobsen, M (2014), «Corporate income tax and the international challenge», Nordic Tax Journal Nr 2.

³⁹ NOU 2014: 13, «Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi»:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/bbd29ff81485402681c6e6ea46655fae/no/pdfs/nou201420140013000dddpdfs.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

⁴⁰ Se f.eks. Bhuller, M. og Aaberge, R (2012), «Utviklingen av arbeidstilbudet i Norge», Økonomiske Analyser Nr.5

<http://www.sv.uio.no/esop/english/research/publications/articles/2012/aaberge-utviklingen.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

⁴¹ Tankesmien Agenda (2014), «Et effektivt skattesystem»

<http://www.tankesmienagenda.no/wp-content/uploads/Perspektivnotat-Tankesmien-Agenda-5.-november2014-Et-rettferdig-skattesystem.compressed.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

⁴² Klassekampen (2015), «Slik kan vi fjerne ulikheten», 5. oktober,

<http://www.klassekampen.no/article/20151005/ARTICLE/151009983> [Lesedato: 22.10.15];

⁴³ Idem.

⁴⁴ Idem.

⁴⁵ OECD (2014), «Focus on top incomes and taxation in OECD Countries: Was the crisis a game changer?»:

<http://www.oecd.org/social/OECD2014-FocusOnTopIncomes.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

⁴⁶ OECD (2014), «Does income inequality hurt economic growth?»:

<http://www.oecd.org/social/Focus-Inequality-and-Growth-2014.pdf> [Lesedato: 22.10.15]

⁴⁷ Idem.

